

SUOMALAISTEN KULUTUSTOTTUMUKSET EKOLOGI- SEN KESTÄVYYDEN NÄKÖKULMASTA

Noora Ristola
Kandidaatintutkielma
Yhteiskuntapolitiikka
Yhteiskuntatieteiden ja
filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä Noora Ristola	
Työn nimi Suomalaisten kulutustottumukset ekologisen kestävyysnäkökulmasta	
Oppiaine Yhteiskuntapolitiikka	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2023	Sivumäärä 22
Ohjaaja Antti Puupponen	
Tiivistelmä Tässä tutkielmassa tarkastelen suomalaisten kulutustottumuksia ekologisen kestävyysnäkökulmasta. Tavoitteenani on selvittää, ovatko suomalaisten kulutustottumukset kuinka ekologisia ja mitä he ovat valmiita tekemään, jotta kulutus olisi ekologisempaa. Tarkastelen myös sitä, mitä muutoksia suomalaiset eivät ole valmiita tekemään omissa kulutustottumuksissaan. Tutkielman aineistona toimii 40 valtakunnallisen Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjoituskilpailuun lähetettyä vapaamuotoista kirjoitusta, jotka on arkistoitu Tietoarkistoon. Kirjoituskilpailuun pystyivät osallistumaan kaikki henkilöt, jotka olivat halukkaita kommentoimaan kestävä kehityksen teemaa. Kirjoituskilpailun kirjoituskutsussa vastaajia pyydettiin kertomaan omia ajatuksiaan kestäväan kehitykseen liittyen sekä kertomaan, miten kestävä kehitys näkyy vastaajien ja heidän lähipiirinsä elämässä. Kirjoituskutsussa pyydettiin lisäksi kuvailemaan vastaajien omia valintoja ja niiden syitä sekä sitä, millaisia muutoksia voisi tehdä edistääkseen kestävä kehitystä. Aineiston analyysin toteutin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Etsin kirjoituksista ensin eri teemoja kulutukseen liittyen. Lopulta kulutusteemoiksi valikoituivat ruoka, liikkuminen ja matkustus, kulutustavaroiden hankinta ja kierrätys. Tulosten perusteella suomalaisten kulutustottumukset ovat verrattain positiivisia, mutta monen ekologinen minäkuva on kuitenkin todellisuudessa positiivisempi kuin oikea hiilijalanjälki. Suomalaiset eivät ole kovinkaan halukkaita luopumaan korkeasta elintasostaan ekologisuuden takia. Ihmisiä tulisikin kannustaa ekologisempaan kuluttamiseen positiivisin keinoin.	
Asiasanat: kulutus, ylikulutus, ekologinen kestävyys, vastuullinen kulutus	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIMUKSEN TAUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET.....	2
2.1	Kestävä kehitys.....	2
2.1.1	Ekologinen ulottuvuus	3
2.2	Kulutus ja kuluttaja.....	3
2.3	Vastuullinen kuluttaminen.....	5
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	6
3.1	Aineisto.....	6
3.2	Tutkimusmenetelmä.....	8
3.3	Tutkimusetiikka	10
4	TULOKSET	11
4.1	Ruoka	11
4.2	Liikkuminen ja matkustus	13
4.3	Kulutustavaroiden ostaminen.....	15
4.4	Kierrätys	16
4.5	Muutos vai mukavuudenhalu?.....	18
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	20
	LÄHTEET	23

LIITTEET

1 JOHDANTO

Kuluttaminen on meille jokaiselle arkipäivää. Kulutamme arjessamme huomaamattamme paljon erilaisia asioita, kuten ruokaa, kuljemme autolla tai bussilla ja ostimme erilaisia tavaroita. Harvoin tulee ajatelleeksi, kuinka paljon omilla kulutusvalinnoilla onkaan merkitystä esimerkiksi ympäristöön. Ylikulutus on arkipäiväistynyt ja tarjontaa on enemmän kuin osaa toivoa. Tällä kaikella on kuitenkin seurauksensa: jos kulutus jatkuu ennallaan, ei maapallon kantokyky kestä enää pitkään.

Ylikulutuksen seurauksia voidaan nähdä jo ympäristössä ja raaka-aineiden saatavuudessa. Se on myös yksi juurisyistä ilmastonmuutokseen. Luonnonvaroja käytetään yli kestävyysrajojen ja luonnonvaroista tuotetaan hyödykkeitä tavoilla, jotka kiihdyttävät ilmaston lämpenemistä. Kaikki ylikulutuksen haitat eivät kuitenkaan näy Suomessa, sillä hyvin suuri osa ylikulutuksen haitoista on ulkoistettu muualle. Esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden tuotanto on hyvin haitallista elinympäristöille eri puolilla maailmaa. (WWF, 2023.)

Jokaisen tulisikin kiinnittää huomiota omaan kulutustottumuksiinsa ja tarkastella niitä kriittisesti, jotta ilmastonmuutos saataisiin pysäytettyä tai edes hidastettua. Tutkielmani tavoitteena onkin selvittää, millaisia kestäviä kulutustottumuksia suomalaisilla on käyttämäni aineiston perusteella. Lisäksi tarkastelen sitä, mitä he ovat tai eivät ole valmiita tekemään muuttaakseen kulutustottumuksiaan kestävämpään suuntaan. Aihe on ajankohtainen, sillä ympäristöongelmien ratkaiseminen ei voi odottaa enää kauempaa. Erilaiset kulutusteemat ovat olleet julkisessa keskustelussa myös usein esillä ja saaneet paljon mediahuomiota osakseen. Kulutustottumuksien tutkiminen on tärkeää, jotta kulutukseen liittyviin ongelmiin pystyttäisiin tekemään muutoksia.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni kannalta keskeisiä käsitteitä ja taustoitan tutkimustani. Ensin esittelen kestävän kehityksen ja ekologisen kestävyuden -käsitteet, jonka jälkeen siirryn käsittelemään kulutusta ja kuluttajaa. Tämän jälkeen esittelen vastuullisen kuluttamisen käsitteen.

2.1 Kestävä kehitys

Kestävän kehityksen yksi tunnetuimmista määritelmistä on Brundtlandin komission vuonna 1987 julkaisema määritelmä, jonka mukaan kestäväällä kehityksellä tarkoitetaan sitä, että ihmisten nykyiset tarpeet tulevat tyydytetyksi unohtamatta tulevien sukupolvien mahdollisuutta tyydyttää heidän tarpeensa (WCED, 1987). Maailman väkiluku kasvaa kuitenkin koko ajan, jolloin kestävän kehityksen ideaalin mukaan on haastavaa elää. Monien ihmisten tulotason uskotaan myös nousevan erityisesti kehitysmaissa, jolloin yhä suurempi määrä ihmisiä nousee kuluttajiksi. Lisäksi luonnonvarojen ja energian käyttö lisääntyy samalla, kun maapallo täyttyy jätteistä ja päästöistä. (Silvasti, 2003, s. 94.)

2.1.1 Ekologinen ulottuvuus

Kestävää kehitystä koskevat keskustelut painottuivat aluksi ekologiseen kestävyYTEEN ja sen taloudellisiin vaikutuksiin. Myöhemmin kestäväN kehityksen katsottiin kuitenkin sisältävän kolme erilaista ulottuvuutta: ekologinen ulottuvuus, taloudellinen ulottuvuus ja sosiaalinen eli kulttuurinen ulottuvuus. (Silvasti, 2003, s. 95–96.) Käsittelen tässä kuitenkin vain tutkielmani kannalta keskeisintä ulottuvuutta, eli ekologista ulottuvuutta.

Ekologisella ulottuvuudella tarkoitetaan sitä, että luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemin toimivuus säilyvät. Lisäksi ihmisten taloudellinen ja aineellinen toiminta tulee sopeuttaa luonnon kestävyYTEEN. Koska ekologista kestävyYTEEN uhkaavat asiat ovat kansainvälisiä, maiden maantieteellisistä rajoista piittaamattomia ongelmia, tulee kansainvälistä yhteistyötä lisätä entisestään. Esimerkiksi ilmastonmuutos on vaativa ja maailmanlaajuinen haaste ekologiselle kestävyYTEEN. Ilman riittäviä toimia ilmastonmuutoksen pysäyttämiseksi saatamme kohdata ylisukupolvisia ja arvaamattomia muutoksia ihmisten elinoloissa, taloudessa ja ekologisissa järjestelmissä. (Silvasti, 2003, s. 95–96.)

2.2 Kulutus ja kuluttaja

Kulutus on kasvanut paljon viimeisen puolen vuosisadan aikana, minkä selittää osittain väestönkasvu. Kulutuksen kasvua ei voida kuitenkaan pelkästään selittää sillä, koska ihmiset kuluttavat erityisesti länsimaissa yli tarpeidensa, mikä kuormittaa luontoa voimakkaasti. (Assadourian, 2010, s. 30–31.) Maailman ylikulutuspäivää vietetäänkin heinä-elokuun vaihteessa, jolloin ihmisten ekologinen jalanjälki ylittää maapallon biokapasiteetin eli kyvyn tuottaa uusiutuvia luonnonvaroja ja käsitellä kasvihuonekaasupäästöjä. Tämä tarkoittaa siis sitä, että ihmiset käyttävät noin seitsemässä kuukaudessa luonnonvarat, joiden tulisi riittää koko vuodeksi. Suomalaiset

kuluttavat oman osansa maailman luonnonvaroista kuitenkin noin neljä kuukautta maailman keskiarvoa aikaisemmin. (WWF, 2023.)

Kuluttajien toimintaympäristöt ovat koko ajan murroksessa. Nykykuluttajaa kuvailaan kulutusasenteiltaan aiempaa vastuullisemmaksi, mutta samanaikaisesti aikaa käytetään yhä enemmän tavaroiden hankintaan. (Haanpää, 2009, s. 66.) Suomalaisista tutkimuksista onkin nähtävissä asennemuutoksia kohti eettistä ja ympäristöystävällistä kulutusta kohtaan (Wilska, Nyrhinen, Uusitalo & Pecoraro, 2013, s. 12) ja suomalaisilla katsotaan olevan jo varsin laaja ekologinen minäkuva ja he mieltävät itsensä ekologisiksi kuluttajiksi. Kuluttaja nähdään nykyisin myös ympäristöpoliittisena toimijana, joka voi vaikuttaa yhteiskunnan ekologisoitumiseen. Kuluttajan ideaalimalina pidetään toimijaa, joka tekee arjessaan rationaalisia ja moraalisia ostovalintoja vaikuttaakseen markkinavoimien lailla siihen, että esimerkiksi yritykset joutuvat ekologisoitumaan. (Litmanen & Valkonen, 2016, s. 144.)

Suomalainen kulutuskulttuuri on eriytynyt hyvinvoinnin lisääntymisen myötä, ja mahdollisuudet kulutukseen ovat lisääntyneet. Kulutuksesta on tullut moniulotteisempaa ja sen voidaan nähdä heijastavan aikamme arvoja: valinnan vapautta ja samalla valinnan tuomaa vastuuta. (Haanpää, 2009, s. 66.) Kulutusasenteet vaihtelevat paljon iän, sukupuolen ja sosiaalisen aseman mukaan. Suomalaisien yksi keskeisimmästä kulutustyylistä on vastuullinen kulutus, jonka erityisesti naiset, korkeasti koulutetut ja vanhemmat ikäryhmät ovat omaksuneet. Vastuullinen kulutus ilmenee vanhemmilla ikäryhmillä usein kokonaisvaltaisena ja huomiota herättämättömämpänä elämäntapana, kun taas nuorille on tyypillisempää esimerkiksi boikotointi ja tiettyihin eettisiin tai ekologisiin epäkohtiin keskittyminen, ei niinkään johdonmukainen vastuullisuus arjessa. Naisten on myös katsottu olevan perinteisen vastuullisia, ja he pyrkivät miehiä useammin kulutuksen vähentämiseen. (Wilska ym., 2013, s. 14–18.)

Myös asenteet liittyvät kuluttamiseen ja kulutusvalintoihin. Motivaatio- ja asennetutkimusten valossa voidaan todeta, että kuluttamiseen liitetyt valintapäätökset kertovat

ihmisten käsityksistä yhteiskunnallisesti tärkeistä asioista, mutta ne välittävät myös tietoa yksilötason motivaatiotekijöistä. Vaikka moni kuluttaja haluaisikin toimia esimerkiksi ympäristövastuullisesti, ovat kuluttajan asenteet ja motivaatio usein ristiriidassa keskenään. (Haanpää, 2009, s. 70–71.)

2.3 Vastuullinen kuluttaminen

Vastuullinen kuluttaminen on laaja kattokäsite, jonka alle voidaan sijoittaa sekä ympäristövastuullinen, eettinen että poliittinen kuluttajuus. Ympäristövastuullinen ja kestävä kulutus perustuvat rationaaliseen valintaan, jossa valintapäätöstä ohjailevat kulutuksen ympäristövaikutukset. Yhteiskuntavastuuajattelun yleistymisen myötä kulutus päätöksiin liittyy kuitenkin myös yhä useammin sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset tekijät. (Haanpää, 2009, s. 69.) Kestävä kulutus määritellään UNEP:n ohjekirjassa sellaisen kulutustavan omaksumiseksi, joka perustuu vähempään materiaaliin ja energian kulutukseen tuotettua yksikköä kohden. Erillisiä toimenpiteitä ovat esimerkiksi kierrättäminen, jätteiden synnyn minimoiminen sekä luonnonvarojen käytön tehokkuus. (Lamberg, 2009, s. 84.)

Vastuullisen kuluttamisen alle sijoittuu myös vihreä kuluttaminen, joka on normalisoitunut yhdeksi kulutussuuntaukseksi Suomalaisessa yhteiskunnassa. Siihen liittyy useita ongelmia, kuten kuluttajien markkinavallan ylikorostus sekä asenteiden ja toiminnan väliset ristiriidat. Vanhat stereotyyppiset käsitykset vihreään kuluttamiseen liittyen ovat kuitenkin muuttumassa ja vihreä kuluttaja nähdään järkevänä ja moraalisen kuluttajana. Vastuullisten kulutusvalintojen nähdään olevan osa kotitaloudenpitoa ja ympäristökansalaisuutta. (Autio & Wilska, 2003, s. 4–5.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkielmani tarkoitus on tuoda esille kirjoituskilpailun kirjoituksissa esiin nousseita kulutustottumuksia, joita tarkastelen kestävän kehityksen, erityisesti ekologisen kestävyuden, näkökulmasta. Pyrin selvittämään, ovatko kirjoituskilpailuun vastanneiden kulutustottumukset ekologisesti kestäviä ja mitkä asiat vaikuttavat kulutus päätöksiin.

Tutkimuskysymykset:

1. Millaisia ekologisia kulutustottumuksia aineistosta nousee esille?
2. Millaisia muutoksia ollaan valmiita tekemään, jotta kulutus olisi kestävämpää? Entä mihin ei olla valmiita tekemään muutoksia?

3.1 Aineisto

Tutkielman aineistona toimii 40 valtakunnallisen Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjoituskilpailuun lähetettyä vapaamuotoista kirjoitusta, jotka on arkistoitu Tietoarkistoon. Kirjoituksia on alun perin 73, mutta olen rajannut tarkasteluuni vain sellaiset kirjoitukset, joissa käsitellään kulutusteemoihin liittyviä aiheita. Olen rajannut tarkasteluni ulkopuolelle siis esimerkiksi kirjoitukset, joissa käsitellään selkeästi muita

aiheita ja jotka ovat tutkimukseni kannalta epärelevanttejä. Kirjoituskilpailu järjestettiin ajalla 21.5.2018 – 16.12.2018. Kirjoituskilpailuun pystyivät osallistumaan kaikki henkilöt, jotka olivat halukkaita kommentoimaan kestävän kehityksen teemaa. Osallistumiselle ei ollut siis määritelty muita kriteerejä. Kirjoitusohjeet olivat Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran nettisivuilla kaikille avoimena kirjoituskutsuna. Kirjoituspyyntö lähetettiin myös Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran vakitukselle vastaajaverkolle. Kirjoituksen pystyi toimittamaan joko vastaustauslomakepohjalla, sähköpostilla tai kirjeitse.

Kirjoituskilpailun kirjoituskutsussa vastaajia pyydettiin kertomaan omia ajatuksiaan kestävään kehitykseen liittyen sekä kertomaan, miten kestävä kehitys näkyy vastaajien ja heidän lähipiirinsä elämässä. Kirjoituskutsussa pyydettiin lisäksi kuvailemaan vastaajien omia valintoja ja niiden syitä sekä sitä, millaisia muutoksia voisi tehdä edistääkseen kestävää kehitystä. Vastaajia pyydettiin myös kirjoittamaan, millaiset muutokset kestävän kehityksen edistämiseksi tuntuisivat mahdottomilta. Kirjoituskutsussa annettiin valmiiksi erilaisia näkökulmia, joiden avulla kirjoittaa kestävästä kehityksestä. Annettuja näkökulmia olivat esimerkiksi kulutustottumukset, ravinto, matkustaminen, liikkuminen, luonto ja teknologia.

Tutkimusaineisto on itsestään muodostunut otos, mikä pitää huomioida analyysiä tehdessä. Aineisto ei siis ole tilastollisesti edustava otos suomalaisten kulutustottumuksista. Esimerkiksi kirjoituskilpailun aihe on voinut rajata pois sellaisia vastaajia, jotka eivät koe omaa elämäntapaansa kestäväksi tai jotka eivät koe kestävyyttä tärkeänä. En pidä tätä kuitenkaan esteenä, sillä laadullisessa tutkimuksessa ei pyritäkään tilastollisiin yleistyksiin, vaan pikemminkin kuvaamaan jotakin ilmiötä, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettinen tulkinta jollekin ilmiölle. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 138.)

3.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkielma on toteutettu kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Sen voidaan nähdä koostuvan kahdesta vaiheesta: havaintojen pelkistämisestä ja arvoituksen ratkaisemisesta. Sen tunnuspiirteenä voidaan pitää sitä, että aineistoa tarkastellaan kokonaisuutena sekä sitä, että se vaatii tilastollisesta tutkimuksesta poikkeavaa absoluuttisuutta. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että kaikki luotettavina pidetyt seikat tulee pystyä selvittämään niin, että ne eivät ole ristiriidassa esitetyn tulkinnan kanssa. Laadullisessa tutkimuksessa ei ole myöskään tarpeellista kerätä suurta tutkimusyksiköiden joukkoa tai käyttää tilastollista argumentaatiotapaa. (Alasuutari, 2012.)

Käytän tutkimusmenetelmänäni aineistolähtöistä sisällönanalyysiä, jonka avulla tutkittavasta ilmiöstä saadaan selkeä ja tiivistetty kuvaus. Laadullisen aineiston analysoinnin tarkoituksena on lisätä informaatioarvoa, koska hajanaisesta aineistosta pyritään tekemään selkeää, mielekästä ja yhtenäistä informaatiota tutkittavasta ilmiöstä. Analyysillä saadaan selkeyttä aineistoon, jonka pohjalta voidaan tehdä luotettavia johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysin menetelmällä voidaan myös analysoida miltei mitä tahansa kirjalliseen muotoon saatettua materiaalia systemaattisesti ja objektiivisesti, ja se sopii lisäksi hyvin täysin strukturoimattoman aineiston analyysiin. Tämän takia se onkin yksi yleisimmin käytetyistä tutkimusmenetelmistä. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 164–165, 175.)

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi on Milesin ja Hubermanin (1994) mukaan kolmi-vaiheinen prosessi. Ennen varsinaisen analyysin aloittamista sisällönanalyysissä määritetään kuitenkin yleensä analyysiyksikkö, joka voi olla esimerkiksi yksittäinen sana tai laajempi ajatuskokonaisuus. Analyysiyksikön määrittämistä ohjaavat tutkimustehtävä ja aineiston laatu. Aloitin aineiston läpikäymisen ensin lukemalla kaikki tutkimukseeni valikoidut kirjoitukset läpi ja perehtymällä niiden sisältöön. Samalla etsin niistä ajatuskokonaisuuksia, joissa esiintyi maininta kulutuksesta tai muita kulutus-temaan sopivia asioita. Ensimmäisen aineiston läpikäymisen jälkeen aineisto

redusoidaan eli pelkistetään. Karsin tässä vaiheessa tutkimukselle epäolennaiset asiat pois pilkkomalla kirjoitukset osiin eri kulutusteemojen mukaisesti. Kulutusteemoiksi valikoituivat ruoka, liikkuminen ja matkustus, kulutustavaroiden hankinta ja kierrätys. Tällä tavoin datasta saadaan etsittyä tutkimustehtävää kuvaavat alkuperäisilmaukset ja niitä kuvaavat pelkistetyt ilmaukset. Pelkistämisvaiheessa tulee myös huomioida se, että yhdestä lausumasta voi löytää useita pelkistettyjä ilmauksia. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 175–177.)

Seuraava vaihe on aineiston klusterointi eli ryhmittely, jolloin aineistosta koodatut alkuperäisilmaukset käydään läpi ja etsitään samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Tämän jälkeen samaa ilmiötä kuvaavat käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään eri luokiksi, joista muodostuvat ylä- ja alaluokat sekä pääluokat. Tässä vaiheessa muodostin eri kulutusteemojen alle siis erilaisia luokkia, joista muodostuivat pääluokat. Luokittelussa aineisto tiivistyy helpommin käsiteltävään muotoon, koska yksittäiset tekijät sisällytetään yleisempiin käsitteisiin. Aineiston ryhmittely luo myös pohjan tutkimukselle ja tuottaa jo alustavia kuvauksia tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 178–179.)

Prosessin viimeinen vaihe on aineiston abstrahointi eli käsitteellistäminen, jossa muodostetaan kuvaus tutkimuskohteesta käsitteiden avulla. Käsitteellistämisen tarkoituksena on edetä alkuperäisdatan kielellisistä ilmauksista kohti teoreettisimpia käsitteitä ja johtopäätöksiä. Analyysiä tehdessä on tärkeää muistaa huolehtia siitä, että yhteys alkuperäisdatan kanssa säilyy. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 181.)

3.3 Tutkimusetiikka

Hyvää tutkimusta ohjaa eettinen sitoutuneisuus, jolla tarkoitetaan Hyvän tieteellisen käytännön (HTK) ohjeistuksen mukaan eettisesti vastuullisten ja oikeiden toimintatapojen noudattamista ja tieteeseen kohdistuvien loukkausten tunnistamista kaikilla tieteenaloilla. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 217–218.) Tutkielmani aineisto on julkaistu Tietoarkisto Ailassa, josta sen voi ladata joko tutkimukseen, opetukseen tai opiskeluun. Tunnisteellisuuden vuoksi aineistosta on poistettu arkistoinnin yhteydessä kirjoittajan nimi sekä muut kirjoittajaan tai muihin henkilöihin viittaavat suorat henkilö- ja yhteystiedot. Kirjoituksissa esiintyneet henkilöiden nimet tai muut tunnistettavat tiedot on poistettu tai korvattu keksityllä nimellä.

4 TULOKSET

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, millaisia ekologisia kulutustottumuksia kirjoituskilpailuun vastanneilla on. Tarkastelin eri kulutuksen osa-alueita, joita olivat ruoka, liikkuminen ja matkustus, kulutustavaroiden hankinta sekä kierrätys. Tarkastelin näitä osa-alueita ekologisen kestävyuden käsitteen avulla, joten suljin tarkastelustani pois kulutukseen liitetyt eettiset ja sosiaaliset arvot. Tutkimukseni tavoitteena oli myös selvittää, millaisia muutoksia kirjoituskilpailuun vastanneet ovat valmiita tekemään kulutukseensa, jotta se olisi kestävämpää. Tämän vastakohtana selvitin myös, millaisiin muutoksiin he eivät ole valmiita tai mistä he eivät halua luopua.

4.1 Ruoka

Yksi keskeisin kulutusteema, joka nousi esille aineistosta, on ruoka. Ruoka on erittäin arkipäiväinen asia, joka vaikuttaa muun muassa ilmastonmuutokseen – niin negatiivisella kuin positiivisella tavalla. Ruokajärjestelmän eri vaiheet tuottavat esimerkiksi runsaasti kasvihuonepäästöjä: erityisesti naudanlihan ja maitotuotteiden tuotannon sekä riisin viljelyn on huomattu aiheuttavan paljon ilmastolle haitallisia metaanipäästöjä. Myös metsien raivaaminen viljelys- ja laidunmaiksi kuormittaa ilmastoa. (Salo, 2023.) Toisaalta tekemällä ilmastoystävällisiä valintoja, kuten suosimalla kotimaista lähiruokaa, pystytään minimoimaan ruoantuotannosta syntyvät haittavaikutukset.

Samalla kun ruoantuotanto pahentaa ilmastonmuutosta, vaikeuttaa ilmastonmuutos myös ruoantuotantoa. Ilmastonmuutoksen mukanaan tuomat sään ääri-ilmiöt tuhoavat muun muassa satoja ja lisäävät tuhohyönteisten määrää, mikä pakottaa viljelijät etsimään vaihtoehtoisia tapoja tuottaa ruokaa muuttuneissa olosuhteissa. (Salo, 2023.)

Kasvisruoan positiivisista ympäristövaikutuksista on puhuttu paljon viime vuosina ja se näkyy myös aineistossa (HSY, 2023). Monet vastaajista pyrkivät ostamaan kasvispainotteista ruokaa ja välttämään liiallista lihansyöntiä. Lihaa saatetaan ostaa esimerkiksi vain silloin, kun se on alennuksessa tai ylittämässä viimeisen käyttöpäivän. Ruokaa ostaessa suositaan mahdollisuuksien mukaan myös kotimaista lähiruokaa sekä pyritään valitsemaan kasviksia ja hedelmiä, jotka ovat sesongissa. Koska Suomessa kasvukausi on kuitenkin rajallinen, tuodaan tänne kasviksia ja hedelmiä paljon ulkomailta erityisesti talviaikaan. Joidenkin tuotteiden hiilijalanjälki saattaa tällöin nousta hyvinkin korkeaksi, mutta monet ostavat niitä siitä huolimatta, sillä he haluavat pitää ruokavalionsa monipuolisena ympäri vuoden. Osalla vastaajista taas on tiukka linja siinä, että ei osta ulkomailla kasvatettuja tuotteita.

”Espanjalaisiin en sorru, vaikka näyttävät punakammilta kuin suomalaiset serkkunsa ja ovat kilohinnaltaan yli puolet halvempia. Viereisen laarin appelsiinitkin suorastaan huutavat päästä kieleni päälle, mutta kyltti kertoo hedelmien rahtautuneen Egyptistä asti. Ei kiitos.” (Kirjoitus 46)

Vastaajien joukossa oli useampi vegaani, jotka kokevat vegaanisuuden yhdeksi keskeisimmäksi tavaksi vaikuttaa kestävään kehitykseen. Vegaaniksi kutsutaan henkilöä, joka ei käytä ravinnokseen mitään eläinperäistä sisältäviä tuotteita. Vegaanisuus voi rajoittua vain ravintoon, mutta se voi olla myös laajempi elämäntapa, jossa ei käytetä esimerkiksi eläintestattua kosmetiikkaa tai nahasta valmistettuja tuotteita. Tutkimusten mukaan vegaaninen elämäntapa kuormittaa ympäristöä vain vähän. (Suveri, 2023.) Monet kokevat kasvistuotteiden kuluttamisen olevan nykyään helppoa, sillä

ruokakaupoissa on laaja valikoima erilaisia tuotteita, jotka korvaavat muun muassa maito- ja lihatuotteita.

Ruokahävikkiä syntyy noin 20–25 kiloa henkilöä kohden suomalaisissa kotitalouksissa. Samaan aikaan vuonna 2020 maailmassa oli yli 800 miljoonaa ihmistä, jotka kärsivät nälkää. Ruoan tarve ja tuotanto eivät selkeästi kohtaa, sillä ruokaa tuotetaan kuitenkin riittävästi (Salo, 2023). Monet kirjoituskilpailuun vastaajista kertovatkin, että ruokahävikkiä syntyy melko paljon. Sitä yritetään kuitenkin minimoida esimerkiksi suunnittelemalla etukäteen viikon ruokalistan, jolloin kaupasta ostetaan vain tarpeelliset tuotteet. Yksi vastaajista kertoo myös ihmisiltä jääneen ruokahävikin menevän maatilalla eläimille ravinnoksi, jolloin pois heitettävää ruokajätettä syntyy vain vähän. Yhden hengen talouksille on myös kätevää ostaa hedelmiä ja vihanneksia irtomyynnistä, jolloin voi ostaa sopivan määrän ja välttää näin ruokahävikin syntymistä.

Ruokaa ostaessa ekologisuuteen voi vaikuttaa myös ostamalla sellaisia tuotteita, jotka eivät sisällä muovia tai muuta turhaa pakkausmateriaalia. Esimerkiksi kuorittavia hedelmiä ei tarvitse laittaa erikseen muovipussiin, vaan ne voi punnita myös sellaisinaan. Monilla vastaajista on myös yleistynyt tapa käyttää kestopusseja tavallisten muovipussien sijaan.

4.2 Liikkuminen ja matkustus

Suomessa välimatkat ovat verrattain pitkiä etenkin, jos asuu taajama-alueen ulkopuolella. Tästä syystä yksityisautoilu on Suomessa hyvin yleistä, mikä tulee ilmi myös aineistosta. Monelle autoilu on pakollista myös sen takia, että julkinen liikenne ei ole toimivaa. Bussiyhteydet eivät kulje esimerkiksi riittävän kauas tai ne ovat keskittyneet vain keskustan alueelle. Osa kokee joukkoliikenteen käytön olevan myös kallista, minkä vuoksi yksityisautoilu koetaan paremmaksi vaihtoehdoksi.

Aineistosta voidaan erottaa kuitenkin myös toinen ryhmä, jotka kokevat joukkoliikenteen käytön helpommaksi ja halvemmaksi tavaksi liikkua kuin yksityisautoilun. Eri-tyisesti kaupungissa asuvat nuoret käyttävät liikkumiseen eniten pyörää, bussia ja juna. Kaupungissa omalle autolle ei ole tarvetta, sillä kaikki palvelut ovat yleensä maksimissaan muutamien kilometrien päässä. Osa työssäkäyvistä hyödyntää työmatkoilla myös kimppakyytejä, mikä on sekä ekologisesti että rahallisesti kestävämpi tapa kuin ajaa yksin omalla autolla. Osa käyttää myös bussia työmatkoihin, sillä he kokevat sen mukavammaksi tavaksi matkustaa. Asiaan vaikuttaa kuitenkin enemmän oma mukavuudenhalu kuin ekologiset seikat.

"Rakastan matkustelua, enkä kestäisi luopua siitä. Samalla tiedän, kuinka kuormittavaa lentomatkustaminen on, eikä kaukomatkailu muillakaan kulku-neuvoilla päästötöntä ole." (Kirjoitus 56)

Matkustaminen on aineiston mukaan monelle tärkeää ja siitä ei haluta luopua, vaikka moni tiedostaakin esimerkiksi lentomatkustamisen ongelmallisuuden. Ympäristöongelmat ovat kuitenkin tulleet yhä useammalle tutummiksi, mikä on vaikuttanut myös jollain tapaa omaan matkustamiseen. Vaikka lentomatkailusta ei haluta luopua, on esimerkiksi lentämistä rajoitettu vain yhteen kertaan vuodessa. Osa vastaajista myös maksaa vapaaehtoista lentoveroa, sillä haluaa hyvittää lentomatkustamisesta syntyviä päästöjä. Lentoveron on todettu hillitsevän lentämistä ja se on jo käytössä muun massa Ruotsissa, Norjassa ja Iso-Britanniassa (Lentovero, 2023).

Koska matkailu on monelle tärkeä arvo elämässä, on matkustamisesta pyritty tekemään kestävämpää. Ulkomaanmatkojen sijaan matkailua harrastetaan esimerkiksi enemmän omassa kotimaassa joko junalla tai omalla autolla. Eräs vastaaja kertoo esimerkiksi matkan lappiin olleen ikimuistoinen ja upea kokemus, mikä kertoo siitä, että myös omassa kotimaassa matkailu voi olla antoisaa.

”Reissu oli paitsi kestävä myös edullinen, helppo järjestää ja aivan huikea kokemus, joten aion ehdottomasti vaeltaa Suomen luonnossa tulevaisuudessa enemmänkin.” (Kirjoitus 56)

Aineistosta nousee esille myös se, että kaikilla ei ole matkustamiseen mahdollisuutta. Esimerkiksi sairaus, korkea ikä ja huono toimeentulo rajoittavat mahdollisuuksia matkustaa. Toisilla matkustamisen vähentymiseen vaikuttaa myös muuttunut elämäntilanne, esimerkiksi vanhemmuus. Eräs vastaaja ei ole matkustanut ikinä lentokoneella, eikä koe sen huonontaneen elämänlaatua. Matkustamisen vähentyminen ei ole siis aina omasta halusta johtuvaa, vaan siihen vaikuttavat yleensä enemmän muut kuin ekologiset seikat.

4.3 Kulutustavaroiden ostaminen

Ihmiset kuluttavat tänä päivänä niin paljon, ettei luonto kykene uusiutumaan samaan tahtiin (WWF, 2023). Aineiston perusteella tilanne ei ole kuitenkaan niin huolestuttava. Suurin osa vastaajista kertoo ostavansa laadukkaita tuotteita, jotka kestävät pitkään ja ovat ajattomia. Monelle on tärkeää, että tietää tuotteen alkuperän ja sen, onko tuotteen valmistamisessa noudatettu eettisiä käytänteitä. Moni kertoo myös ostavansa vaatteita ja tavaroita vain tarpeeseen, jolloin ei tee turhia heräteostoksia.

Yhä useammat kertovat ostavansa vaatteita ja muita kulutustavaroita käytettynä kirpputoreilta. Kirpputorit ovatkin tulleet yhä suosituimmiksi viime vuosien aikana etenkin nuorten keskuudessa. Kirpputoreja ei nähdä enää pölyisinä ja tunkkaisina paikoina, vaan aarreaittoina, joista voi tehdä uniikkeja löytöjä.

”Itse kierrätän niitä nyt tehdessäni upeita löytöjä Kontista, Fidasta ja muilta kirpputoreilta. Toisen roska on siis toisen vintage-aarre.” (Kirjoitus 11)

Kulutukseen vaikuttaa olennaisesti myös taloudellinen tilanne. Eräs vastaaja kertoo esimerkiksi ostavansa kaiken mahdollisen käytettynä, sillä hänellä ei ole varaa ostaa samoja tavaroita uutena sairastumisen ja pienen toimeentulon takia. Tällöin ekologisempaan kulutukseen on johdattanut pakko, ei niinkään oma halu. Toinen vastaaja kertoo puolestaan taloudellisen tilanteen vaihtelun vaikuttavan hänen kulutustottumuksiinsa: kun rahasta on tiukempaa, hän ostaa mahdollisimman paljon tavaroita käytettynä, ja silloin kun rahaa on enemmän, hän ostaa esimerkiksi vaatteita uutena, mikä tuntuu suorastaan ylelliseltä. Tässäkin ekologiseen kulutukseen pakottaa taloudellinen tilanne enemmän kuin oma halu, sillä tavaroita ostetaan uutena silloin, kun rahaa on enemmän.

Aineiston perusteella on yleistä, että kulutustavaroita ostetaan melko paljon uutena, mutta ostopäätöstä ei tehdä ilman harkintaa. Vaatteita ei osteta esimerkiksi ohimenevien trendien perusteella, vaan panostetaan laatuun sekä ajattomuuteen. Tavaroita ostetaan sillä ajatuksella, että ne tulevat kestävämmän monia vuosia. Toisaalta, vaikka esimerkiksi vaatteita ostetaan uutena, ne myydään eteenpäin kirpputoreilla tai lahjoitetaan kierrätyskeskuksille.

4.4 Kierrätys

”Lajittelen jätteet hyvin, kun asuinympäristöni on antanut sen mahdollisuuden tehdä helposti.” (Kirjoitus 66)

”Jätteiden lajittelu on meillä itsestään selvää.” (Kirjoitus 64)

Kierrätys kuuluu aineiston perusteella ainakin jollakin tapaa monen arkeen. Kierrättämisestä on pyritty tekemään helppoa esimerkiksi sijoittamalla kierrätyspisteitä taloyhtiöiden pihoihin ja lisäämällä niitä julkisille paikoille kuten kauppojen yhteyteen. Tällä tavoin kierrättämiseen on matalampi kynnys ja yhä useampi viitsii lajitella kotitaloudessa syntyvät jätteet, kuten metallin, lasin ja muovin. Usein kierrättämisessä onkin kyse viitseliäisyydestä: on paljon helpompaa laittaa kaikki jätteet yhteen muovipussiin ja heittää se sekajätteeseen kuin lajitella ne erillisiin astioihinsa.

Kierrätys koetaan hankalaksi tilanteissa, joissa esimerkiksi oma puoliso ei ole halukas kierrättämään. Tilanne koetaan turhauttavana, sillä oma yritys toimia kestävästi kumoutuu toisen välinpitämättömyyden takia. Osa myöntää kierrätyksen jäävän laiskuuden ja kiireen takia, mutta aineistosta nousee esille myös yksinkertaisesti osamattomuus lajitella jätteet oikein.

"Lajittelu onnistuu karkeasti, eli kahvinporot menee biojätteeseen, vanhat lehdet paperiin ja se epämääräinen tavara sekajätteeseen. Mutta muovien lajittelu on insinööritiedettä. Sitä en hallitse, eikä sitä kukaan muukaan voi hallita."

(Kirjoitus 16)

Aineiston perusteella vaatteiden ja elektroniikan kierrättäminen on hyvin yleistä. Vanhoja vaatteita myydään kirpputoreilla tai annetaan esimerkiksi ystäville. Käyttötavaran kierrättäminen on samalla hyödyllistä, mutta myös antoisaa, sillä esimerkiksi myymällä tavaroita kirpputorilla voi tienata rahaa. Tällöin kierrättämiseen on selkeämpi motiivi kuin esimerkiksi jätteiden kierrättämisessä.

4.5 Muutos vai mukavuudenhalu?

Moni kirjoittajista kokee pystyvänsä tekemään parempia kulutusvalintoja, mutta muutoksia ei saada aikaan. Syitä tähän on monia, mutta usein kulutusvalintoja ohjaillee oma mukavuudenhalu ja totuttu elintaso, josta ei olla valmiita joustamaan. Ihmiset ovat varsin mukavuudenhaluisia ja yleensä välttelevät muutoksia. Tämä nousi esiin aineistosta melko vahvasti. Moni vastaajista arvostaa esimerkiksi lämpimiä suihkuja yli kaiken ja syö lihaa itsekkäistä syistä. Ekologisuus jää usein toissijaiseksi arvoksi punnitessa vaihtoehtoja.

Kirjoituksista nousi vahvasti esiin myös yksityisautoilu ja se, miten siitä ei olla valmiita luopumaan. On totta, että yksityisautoilu säästää aikaa ja tekee arjesta helpompaa, kun ei tarvitse suunnitella menojaan esimerkiksi bussiaikataulujen mukaan. Monissa suurimmissa kaupungeissa joukkoliikenne on kuitenkin toimivaa, jolloin edes osan automatkoista voisi korvata bussilla. Kyse on useimmissa tapauksissa vain siitä, että ei haluta poiketa omista totutuista tavoista.

Aina ekologinen kulutus ei ole tietoinen valinta, vaan siihen voi pakottaa esimerkiksi sairastuminen tai pieni toimeentulo, jolloin ei ole yksinkertaisesti varaa elää niin kuin haluaisi. Heikko rahatilanne ohjaa tekemään ostoksia esimerkiksi kirpputoreilta, joka on samalla merkittävä ekoteko. Näin ollen ekologisuuteen ei aina ohjaa tiedostettu päätös. Toisaalta omia kulutusvalintoja voi ohjaillla myös muut ihmiset, kuten kumppani tai muut perheenjäsenet. Jos he eivät ole kiinnostuneita esimerkiksi kierrätyksestä, voi sitä olla hankalaa toteuttaa itsekään.

Kulutustottumuksia ohjaillee hyvin pitkälti myös raha ja toimeentulo. Moni kirjoittaja haluaisi muuttaa kulutustottumuksiaan kestävämmiksi, mutta heillä ei ole siihen varaa. Eräs kirjoittaja haluaisi esimerkiksi asentaa aurinkopaneelit talonsa katolle ja toinen haluaisi ostaa sähköauton, jos se olisi taloudellisesti mahdollista. Usein ekologisemmat vaihtoehdot ovat myös kalliimpia kuin muut vaihtoehdot.

Huolestuttavimpana asiana aineistosta nousi esille kuitenkin se, miten moni vastaaja kokee voivansa tehdä paljon enemmän ekologisia valintoja arjessaan, mutta ei kuitenkaan tee asian eteen mitään. Ympäristöongelmat tiedostetaan, mutta oma mukavuudenhalu ja korkea elintaso menee muutosten edelle. Tämä kertoo ihmisten itsekkyydestä ja siitä, että muutoksia kulutustottumuksiin todella kaivataan. Ihmisten ajatusmaailmassa pitäisi saada aikaan muutos, jotta he ymmärtäisivät omien tekojensa merkityksen laajemmin ympäristöön.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Suomalaisten kulutustottumukset ovat kirjoitusten valossa melko kestäviä, mutta parannettavaakin löytyy. Kirjoituksista nousi esille erityisesti se, miten paljon suomalaiset kiinnittävät huomiota ruokaan ja sen ekologisuuteen. Ihmiset kuluttavat vähemmän esimerkiksi lihatuotteita niin ympäristöllisistä, terveydellisistä että eettisistä syistä. Huomiota kiinnitetään yhä enemmän myös siihen, että suositaan sesongissa olevia tuotteita sekä mahdollisuuksien mukaan lähiruokaa. Lisäksi pyritään välttämään ruokahävikin syntymistä.

Vastaajien joukossa oli monia, jotka suosivat yksityisautoilun sijasta erilaisia julkisen liikenteen välineitä sekä pyöräilyä. Lisäksi lomamatkailuun suhtaudutaan entistä vakavammin: matkailua on rajoitettu muutamisiin kertoihin vuodessa ja suositaan entistä enemmän kotimaan matkailua. Myös kulutukseen ja kierrättämiseen kiinnitetään paremmin huomiota ja pyritään uusiokäyttämään tavaroita mahdollisuuksien mukaan.

Vaikka tulokset ovat verrattain positiivisia, on monilla eri osa-alueilla vielä parantamisen varaa. Myös kirjoituskilpailun aihe on saattanut vaikuttaa vastaajien kirjoituksiin siten, että he ovat kirjoittaneet omista kulutustottumuksistaan positiivisemmassa valossa. Monen suomalaisen ekologinen minäkuva onkin todellisuudessa positiivisempi kuin oikea hiilijalanjälki. Monet korostavat esimerkiksi ruokavalionsa ekologisuutta, mutta unohtavat kaiken muun. Esimerkiksi yksityisautoilu, sähkön- ja vedenkulutus sekä kierrätys on helppoa unohtaa tarkasteltaessa omaa ekologista

jalanjälkeään. Ekologisuus vaatii ihmisiltä uhrauksia, joihin moni kirjoituskilpailuun vastanneista ei ole valmiita. Monet eivät ole valmiita luopumaan yksityisautoilusta, lentomatkestamisesta tai uusista trendivaatteista. Myös helppous ja halpuus houkuttelevat vastaajia monissa tilanteissa enemmän kuin ekologisuuden tavoittelu.

Ihmisten kulutustottumuksiin vaikuttavat niin sisäiset kuin ulkoiset tekijät. Jos kulutustottumuksiin halutaan saada muutoksia, tulee vahvistaa ihmisten sisäistä halua. Yhteiskunta voi rohkaista ihmisiä tekemään ekologisempia kulutusvalintoja esimerkiksi luomalla positiivisia mielikuvia ekologisesta kuluttamisesta tai kiristämällä tiettyjen tuoteryhmien verotusta, joka ei kannusta niiden ostamiseen. Yhteiskunnan ei suoraan kannata tehdä esimerkiksi kierrättämisestä pakollista, sillä pakotus ei ole tehokas keino. Sen sijaan yhteiskunnan kannattaa panostaa positiiviseen vahvistamiseen esimerkiksi mainonnan kautta. Lisäksi on tärkeää panostaa nuorten opettamiseen, sillä jo nuorena opitut tavat toimia kantavat usein myös aikuisuuteen. Kirjoituskilpailun aineistosta voikin erottaa sen, että nuoret ovat ympäristöasioissa melko valveutuneita ja pyrkivät tekemään ekologisia valintoja arjessaan.

Myös erilaiset tapahtumat maailmalla ovat pakottaneet ihmisiä tarkastelemaan heidän kulutustottumuksiaan. Vuoden 2022 helmikuussa syttynyt Venäjän ja Ukrainan välinen sota on esimerkiksi nostanut energian hinnat huippulukemiin, joka on ajanut ihmisiä jopa taloudelliseen ahdinkoon (Euroopan unioni, 2022). Esimerkiksi Suomessa valmistauduttiin suunniteltuihin sähkökatkoksiin, jotta sähköntuotanto pystyttiin turvaamaan kaikille. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on myös vaikuttanut maailman ruokaturvaan ja elintarvikkeiden kohtuuhintaisuuteen. (Euroopan unioni, 2023).

Puolestaan vuonna 2020 alkanut maailmanlaajuinen pandemia, korona, pysäytti hetkellisesti koko maailman. Koronapandemialla oli positiivisia vaikutuksia ympäristöön, sillä kasvihuonepäästöt vähenivät radikaalisti lentomatkoilun ja tavaroiden sekä palvelujen kulutuksen hiipumisesta. Koronalla oli kuitenkin negatiivisia vaikutuksia

muun muassa ihmisten toimeentuloon, mikä on pakottanut ihmiset myös kiinnittämään huomiota omaan kulutukseensa. Koronan positiiviset ympäristövaikutukset olivat kuitenkin vain väliaikaisia, sillä pandemian jälkeen maailma on palannut melko normaaliin tilaan. (Lamminen, 2020.)

Jotta ylikulutuksen aiheuttamat ympäristöhaitat saataisiin pysäytettyä, vaatii se kaikilta ihmisiltä enemmän ekologisempia tekoja niin kuluttamiseen kuin muuhunkin elämiseen liittyen. Vastuuta ei voida jättää täysin yksittäisten kansalaisten harteille, vaan ekologisuuteen tulee pyrkiä myös yhteiskunnallisella tasolla.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. (2012). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.
- Assadourian, E. (2010). Kulutuksen aikakausi. Teoksessa: Worldwatch-Instituutti. *Maailman tila 2010: Kulutuskulttuurista kestävään elämäntapaan: raportti kehityksestä kohti kestävää yhteiskuntaa*. (29–49). Helsinki: Gaudeamus.
- Autio, M., & Wilska, T.-A. *Vihertävät tytöt ja vastuuttomat pojat - Nuorten kuluttajien ympäristöasenteet*. 16.
- Euroopan unioni. (2022). *Infografiikka – Energiakriisi: kolme EU:n koordinoimaa toimea laskujen pienentämiseksi*. Viimeksi muokattu 23.3.2023. <https://www.consilium.europa.eu/fi/infographics/eu-measures-to-cut-down-energy-bills/>
- Euroopan unioni. (2023). *Venäjän Ukrainaan tekemän hyökkäyksen markkinavaikutukset: EU:n toimet*. Viimeksi muokattu 31.3.2023. <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/eu-response-ukraine-invasion/impact-of-russia-s-invasion-of-ukraine-on-the-markets-eu-response/>
- Haanpää, L. (2009). Vastuullinen kuluttajuus ja ympäristömyötäisyys kulutusasenteissa. Teoksessa: Kuluttajatutkimuskeskus, Lammi, M., Niva, M., Varjonen, J., Autio, J. & Autio, M. *Kulutuksen liikkeit: Kuluttajatutkimuskeskuksen vuosikirja 2009*. (66–82). Kuluttajatutkimuskeskus.
- HSY. (2023). *Ilmastoystävällinen ruoka*. <https://www.hsy.fi/ilmanlaatu-ja-ilmasto/il-mastoystavallinen-ruoka/#:~:text=Hiilidioksidin%20ja%20metaanin%20pitoisuusdet%20ilmakeh%C3%A4ss%C3%A4,Pienin%20kuormittavuus%20on%20juureksilla>
- Lamberg, J. (2009). Kestävää kulutusta luomupiireissä. Teoksessa: Kuluttajatutkimuskeskus, Lammi, M., Niva, M., Varjonen, J., Autio, J. & Autio, M. *Kulutuksen liikkeit: Kuluttajatutkimuskeskuksen vuosikirja 2009*. (83–101). Kuluttajatutkimuskeskus.
- Lamminen, K. (24.3.2020). *Muuttaako korona elämäntyyliä kestävämmäksi? Katso tästä, paljonko päästöt vähentyvät etätöiden ja kotoilun myötä*. Maaseudun tulevaisuus.

<https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/uutiset/dbd1f9d3-e762-5b8b-82cedff56936269c>

Lentovero. (2023). *Lentoliikenne kiihdyttää ilmastonmuutosta. Lentovero on tehokas keino hillitä lentämistä.* <https://www.lentovero.fi/>

Salo, V. (2023). *Ilmastonmuutos uhkaa ruoantuotantoa.* <https://maailma2030.fi/ilmastonmuutos/ruoka/>

Silvasti, T. (2003). *Kestävä kehitys – ympäristön, talouden ja sosiaalisen tasapaino.* Teoksessa: Helne, T. *Sosiaalinen politiikka.* (93–119). Helsinki: WSOY.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura & Talonpoikaiskulttuurisäätiö: Kirjoituksia kestävästä kehityksestä 2018 [sähköinen tietoaaineisto]. Versio 1.0 (2020-06-23). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3392>

Suveri, L. (2023.) *Kasvissyönnön ja ympäristö.* <https://vegaaniliitto.fi/tietoa/miksi-veganismi/ymparisto/>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Valkonen, J. ja Litmanen, T. (2016). *Ympäristö, talous ja kulutus.* Teoksessa: Valkonen, J. (Toim.). *Ympäristösosiologia* (Toinen painos). (143–166). Jyväskylän yliopisto.

Wilska, T.-A., Nyrhinen, J., Uusitalo, O., & Pecoraro, M. (2013). *Suomalaisten kulutustyyli ja osto-ympäristöt.* Teoksessa *Kuluttajat ja tulevaisuuden erikoiskauppa: ERIKA 2020 -hankkeen loppuraportti* (ss. 12–37). Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu.

WWF. (2022). *Ylikulutus.* <https://wwf.fi/uhat/ylikulutus/>

LIITTEET

LIITE 1

WWW.FINLIT.FI/KERUUT

PIENIÄ PÖNNISTUKSIA, SUURIA SAAVUTUKSIA

KIRJOITUSKILPAILU KESTÄVÄSTÄ KEHITYKSESTÄ 21.5.–16.12.2018

Teemme päivittäin valintoja, jotka vaikuttavat hyvän elämän mahdollisuuksiin myös tulevaisuudessa. Näiden valintojen mukanaan tuomat positiiviset muutokset ovat kestävästä kehityksestä. Kestävä kehitys koskettaa meitä kaikkia jokaisella elämän osa-alueella: henkilökohtaisina arjen valintoina, yritystoiminnassa, kuntien ja yhdistysten päätöksissä ja palveluissa sekä globaaleina ilmiöinä.

Kerro meille, millaisia ajatuksia kestävä kehitys sinussa herättää. Miten kestävä kehitys näkyy sinun ja lähipiirisi elämässä? Kirjoituksessasi voit kuvata omia valintojasi ja syitä, miksi olet niihin päätynyt. Ehkä haluat pohtia myös valintoihin mahdollisesti liittyviä vaikeuksia. Millaisia muutoksia sinä olisit valmis tekemään kestävästä kehityksen edistämiseksi? Mikä taas tuntuisi mahdottomalta?

Kirjoituksen näkökulmana voi olla esimerkiksi:

- maaseutu ja/tai kaupunki
- vapaa-ajanvietto
- työ- ja elinkeinoelämä ja sen muutokset
- luonto ja/tai teknologia
- kulutustottumukset
- ravinto
- asuminen ja energia
- matkustaminen ja liikkuminen

Vastaukset arkistoidaan SKS:n arkistoon ja Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon. Tiedotamme kilpailun tuloksista keväällä 2019.

Kirjoituskilpailun pääpalkinto on 500 euroa. Lisäksi palkitsemme 10 kestävästä kehityksen vinkkiä 100 eurolla/vinkki sekä arvomme kirjapalkintoja.

Tuomaristoon kuuluvat arkiarvioijat Marja-Leena Jalava, yliopistonlehtori Pia Olsson, tutkija Sirkku Pihlman, professori Helena Ruotsala ja dosentti Kari Vesala.

Kilpailun järjestävät Suomalaisen Kirjallisuuden Seura ja Talonpoikaiskulttuurisäätiö.

VASTAUSOHJEET

Kirjoita omalla kielelläsi ja tyylilläsi. Kirjoita vastaukseesi suostumukseksi siihen, että lähettämäsi aineisto arkistoidaan nimellä tai nimimerkillä SKS:n arkistoon ja, että aineiston saa luovuttaa Yhteiskunnalliseen tietoaarkistoon käsiteltäväksi ja luovutettavaksi tutkimukseen, opetukseen ja opiskeluun.

Otamme vastaan myös valokuvia. Lähettämällä kuvat annat suostumukseksi kuvien arkistointiin SKS:n arkistoon sekä niiden tutkimiseen ja julkaisemiseen arkiston sääntöjä noudattaen. Muista kuvaluovutuksista ota yhteyttä arkistokuvat@finlit.fi.

Tutustu SKS:n arkiston keruuohjeisiin www.finlit.fi/luovutus_ja_keruuohjeet.

Lähetä kirjoituksesi 16.12.2018 mennessä

- verkkolomakkeella osoitteessa www.finlit.fi/kestavakehitys tai
- postitse osoitteeseen Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, arkisto, PL 259, 00171 Helsinki, merkitse kuoreen tunnus "Kestävä kehitys" tai
- sähköpostin liitetiedostona osoitteeseen keruu@finlit.fi, merkitse aihekenttään tunnus "Kestävä kehitys".

EUROOPAN KULTTUURI-
YMPÄRISTÖPÄIVÄT

Lisätietoja:
SKS:n arkisto, p. 0201 131 240, keruu@finlit.fi